

Innspill til innretningen av den foreslåtte tilskuddsordningen for aktivitetstiltak for eldre, og partnerskap for mobilisering av eldrekraft

Verdighetsenteret takker for muligheten til å gi innspill. Som nasjonalt kompetansesenter med særlig ansvar for kunnskapsutvikling og kompetanseheving innen frivillighet, kultur og sosial helse i eldreomsorgen, har vi lang erfaring med å støtte kommuner, frivillige organisasjoner og lokale nettverk i å utvikle gode aktiviteter og samarbeid for og med eldre. Vårt perspektiv bygger på forskningsbasert kunnskap, praksiserfaring og tett dialog med kommuner og frivillig sektor i hele landet.

Overordnede vurderinger

Verdighetsenteret støtter formålet med ordningen, og deler ambisjonen om å styrke Eldres muligheter til deltakelse, mestring og sosial tilhørighet. Vi vil samtidig understreke at aktivitetstiltak ikke kan forstås isolert. For at aktivitet skal gi varig verdi, må den være integrert i strukturer som sikrer koordinering, kompetanse og tilgjengelighet.

Tiltakene må derfor omfatte både: selve aktivitetene, og rammeverkene som gjør dem mulig: koordinering, kompetanse, mobilitet og informasjonsflyt.

Eldrekraft

Begrepet *eldrekraft* må forstås bredt. Det handler både om å legge til rette for at eldre selv kan bidra som frivillige, og å sikre at også eldre med funksjonstap, demens eller redusert mobilitet får mulighet til å delta i fellesskap.

En ordning som kun stimulerer aktiviteter for «de sprekeste eldre» vil forsterke sosial ulikhet i alderdommen. Vi anbefaler at ordningen eksplisitt inkluderer tiltak for skrøpelige, hjemmeboende eldre, inkludert personer med demens.

Koordinering er en forutsetning for bærekraft

Forskning ([CoPro/NORCE](#)) viser tydelig at koordinering er avgjørende for å lykkes med frivillighet i omsorgsfeltet. Kommuner og frivillige organisasjoner uttrykker både vilje og motivasjon, men mangler ofte strukturer som kobler innsats og behov.

Vi anbefaler derfor at tilskuddsordningen også:

- støtter kommunal frivillighetskoordinering, i samarbeid med frivillige organisasjoner og frivilligsentraler
- gir rom for utvikling av partnerskapsmodeller mellom kommune og sivilsamfunn
- inkluderer midler til kompetanseheving både i kommunal og frivillig sektor (frivillighetsledelse, etikk, kulturformidling, kommunikasjon med personer med demens, juridiske rammer m.m.)
- bidrar til å styrke implementeringskompetanse i tjenestene og hos samarbeidspartnere, slik at tiltakene kan forankres, videreutvikles og gi varig effekt også etter prosjektperioden

Uten dette risikerer ordningen å finansiere gode enkeltaktiviteter som ikke lar seg videreføre eller skape varige resultater.

I denne sammenhengen er det også viktig å ivareta frivillighetens demokratiske og historiske rolle. Mange av velferdsordningene vi i dag oppfatter som offentlige oppgaver, ble først utviklet av frivillige organisasjoner som så et behov og mobiliserte lokalsamfunn. Frivillige organisasjoner har derfor ikke bare vært tjenesteleverandører, men også innovatører og en demokratisk «vaktbikkje» som har løftet fram

stemmer, behov og perspektiver som ellers kunne blitt oversett. Samtidig er det viktig å anerkjenne at kommunene også kan organisere egne frivillige – det vi omtaler som refleksiv frivillighet – når det skjer med tydelige rammer, opplæring og koordinering. Tilskuddsordningen bør derfor ikke kun stimulere aktivitetstiltak, men også strukturene som gjør både organisasjonsbasert og kommunalt koordinert frivillighet levedyktig, herunder organisasjonsdrift, rolleforståelse, dialogarenaer og partnerskapsmodeller. Dette handler om å sikre at frivillig innsats kan bidra til livskvalitet og mening på en måte som er trygg, faglig forankret og uavhengig.

Frivillighetsbarometeret 2025 viser at kommunene spiller en stadig tydeligere rolle som arena for frivillig engasjement. Hele 10 % av befolkningen har erfaring med frivillig arbeid for en kommune, og engasjementet er særlig høyt blant eldre over 60 år. Samtidig varierer omfanget betydelig mellom regioner og kommunistørrelser. Dette understreker behovet for at tilskuddsordningen utformes slik at den treffer både små, mellomstore og store kommuner, og gir rom for lokale tilpasninger uten at mindre kommuner stilles svakere i tildelingsprosessen.

Som en del av Verdighetsenterets fagutviklingsarbeid har vi i samarbeid med USHT Trøndelag sør utviklet en ny håndbok om frivillig innsats for hjemmeboende eldre, som kommer den 5.12. Et sentralt verktøy i håndboken er *involveringstrappen*, som beskriver ulike nivåer av samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor – fra grunnleggende informasjonsdeling til tett koordinert innsats inn mot sårbare målgrupper. Involveringstrappen synliggjør at kommuner har ulike forutsetninger og derfor vil ha behov for ulike samarbeidsmodeller. Den viser hvordan man kan utvikle samspillet gradvis, med tydelige ansvarsforhold, koordinatorfunksjoner og kvalitetssikring der det er nødvendig. Målet er ikke én standardisert modell, men en forståelsesramme og et felles språk for hvordan kommuner og frivillige kan spille sammen på en trygg, realistisk og bærekraftig måte i hjemmebaserte tjenester.

Mobilitet og tilgjengelighet

Mange hjemmeboende eldre ønsker deltakelse, men kommer ikke frem til aktivitetstilbudet. Transport og følgeordninger er derfor en kritisk faktor. Vi anbefaler at ordningen vektlegger særlig tiltak som omfatter transport, følge og ledsagelse, og legger til rette for samarbeid mellom hjemmetjenesten og frivillig sektor om informasjon til brukere om tilgjengelige aktivitetstilbud.

Anbefaling om innretning av søknadsprosessen

For å unngå konkurranse mellom kommuner og frivillig sektor, foreslår vi:

- at ordningen stimulerer partnerskap, samordning, samspill, og når det er formålstjenlig, samskaping.
- at tildelingskriteriene vektlegger samarbeid fremfor parallelle tiltak
- og at flerårige tildelinger vurderes for å sikre langsiktighet og kontinuitet

Verdighetsenteret kan bidra inn med praksisnær kompetanseutvikling og veiledning til kommuner og frivillig sektor, modeller for koordinering og samskaping, samt verktøy og fagressurser, inkludert vår kommende håndbok om frivillig innsats i hjemmetjenesten.

Vi bidrar gjerne i videre dialog og faglig samarbeid.

Silje B. Eikemo

Daglig leder Verdighetsenteret